

сиёвдоҳон
онд ва
қала па-
лиқили
қили
и дав-
бирин-
бончил-
асалсин
хукумат
эконом-
га етл.
Социалистик партия раҳбарларининг сунғи баёнотларидан шу нарсa кўриниб турилиши, янги хукумат мамлакатнинг энг ўқиб соҳи-
ниқсодий проблемаларини ҳал этиш, шунингдек терро-
ризмга қарши курашга қу-
райратиб жамлаш киятида-
дир.
машғум «Америка танки-
лари» Фаалсиндаги ар-
халқининг 50 миллион тақри-
рини ўзи белгилашдан наор-
халқис ҳуқуқини, шу ҳуқуқ-
қили фаалсиндаги ар-
танқилоти раҳбарларининг
ўзининг мустанқил давлати-
барпо этиш ҳуқуқини та-
минлашини кўзда тутмай-
деб таъкидланади. (ТАСС)

ОЛТИН ОЛМА, ОЛҚИШ ОЛ!

«Қишлоқ ҳақиқати»да босилган «Ёмон сўз дил келмири» (22 октябрь) сарлавҳали мақолани ўқиб, 37 йил бурун ўтган воқеа ёдимга тушди.

Мен шу кунга қадар газеталарга ҳеч нарса ёзган эмасман. Лекин «Ёмон сўз дил келмири» сарлавҳали мақола қўлимга қалам олишга мажбур этди.

Ўзим Малик ота Раҳимовнинг (асраб олган отамнинг исми-шарифлари) ўғлиман. Боданимда шўх бўлганман. Гапнинг рости, баъзан уйимизга қўшни болаларнинг оналари чиқиб онамга «Ўлингизни тиниб қўйинг» деб холилариди. Шунда онам «Хали ёш, бир кун ақли келиб қолар, олоққонлар» деб қўшнилари юпатиб, яхши гап билан чиқариб юборардилар. Агар отам улар суҳбати устидан ниқиб қолгудек бўлсалар аёллар гапни бошқа ёққа буришарди. Бу ҳол менга ёқиб, яна тўполонни қиларлариди. Шундай қилиб, уйнинг эркаси бўлиб катта бўлдим. Айтганим айтган, деганим деган. Бу аркалик фақат онажонимга эди. Отам олдида эса мендан юз-юзи, итга ўйлаб бўла йўқ эди. Унинг сифати битириб совхозга ишга кирдим. Армияга бориб хизмат бўрчимни ўтаб кетганимдан кейин ота-онам уйлантириб қўйишди. Ҳозир

уч қиз, икки ўғлининг отасиман. Гап бунда эмас, гап бошқа ёқда. Уйли-жойли, ҳунар ёғси бўлдиману, ҳеч нарса билан ишим бўлмаб юраверибман. Бир сирини очилиши мени ҳанг-манг қилиб қўйди.

Бир кун ишдан келсам ўрта ёшлардаги аёл уйда ўтирибди. Салом бериб, кўришдим. Ойим «Яхши келдингми болам» деб кўтиб олди. Кейин «Сечиниб чиққини мана бу аяжонингнинг сенда ишлари бор экан» дедилар.

Тезда дастурхон атрофига келиб ўтирдим. Отам-онам, умрдошим, мен ҳамда нота-ниш аёл ўтирибмиз. Отамнинг кайфияти йўқ. Бу ким экан, нима учун бу аёл бизнинг уйда ўтирибди. Ёши болаларим битта-яримтани хафа қилиб қўйдики деб хаёл сураётган эдим отамлар:

— Болам, сирини энди очмасан бўлмайди. — деб гап бошладилар. — Биз онам билан ўй йил бирга яшадик. Фарзанд кўрмадик. Бир кун онам саҳар пайтида кўча эшикни очса сони йўрақланган ҳолда девор тағида ётганимиз кўрган. Бағрига босиб «худо менга фарзанд берди» деб уйга олиб кирди. Хонадонимизда қачонқоғ йиғис эшитилди. Исимни Худойберди қўйди. Сони туққан онам ҳаёт экан, мана бугун келибди, — дедилар.

Утирган еримда тарапшадек қотиб қолдим. Нима дейишимни билмайман. Оғзидан ноқўя гап чиқса ота-онам хафа бўлади. Ҳеч нарса демасам юрагим қиндан чиқиб кетай деди. Чойдан берилди, лабимни ҳўлаб олиб, гапга оғиз жуфтлаган эдим отамнинг «Ўйнансанг ҳам, ўйлаб гапир» деган ўғитлари эсимга тушди.

— Мен бу аёлни танимайман, — дедим.

— Тўғри, танимайсан. Лекин сени туққан шу аёл экан. Бугун уйимизга бош уриб келди. У не сабабдандир сени ташлаб кетган, бегонаси эса оналик меҳрига тарбиялаб, воқта етказган. Ҳар икисин ҳам онам. Бу ёши ўзингга боғлиқ, — дедилар.

Кўз олдим қоронғилашди. — Туққан эмас, боққан она. Мен боққан онамни она дейман, бошқа гапим йўқ. — деб ўрнимдан турдим. Отам аса:

— Утир болам, — дедилар босиқлик билан. — Болам, гап бундай, умринг узун бўлсин, орақамизда қолгин. Ҳар икисини оғзинг дуосини ол. Яна ўзинг биласан. Кетаман

десагн оқ фотиҳа берамиз. Биз инсоний бурчимизни бажардик.

Отамнинг олийжаноблиги мени яна лол қолдирди. Шу кунларда иққала онамнинг дуосини олиб юрибман.

Хурматли Назирахон! Онам излаб келмаганда мен шу ховадонда асранди ўғил эканлигини билмасдим. Чунки биронта қўшни онамнинг бефарзанд эканлигини юзига солмаган, аксинча тўполон қилганмизда «Ўйлаб ўйласан, ота-онамнинг юзига ерта қаратма» деб на сўзга қилишарди. Сиз бета миз, андишасиз қўшиниғизнинг гапидан хафа бўлмагилар. Сизга айтганим гапим боланинг ёлғиз деб эҳкалатиб юборман. Меҳнатсевар, одамхон қилиб тарбияланг. Шунда ўйламай гапирган қўшиниғиз бармоғини тишлаб қолади. Бунга ағинман.

Х. МАЛИКОВ,
Тошкент область Калинин райони.

НОН — МУҚАДДАС

«Нон» ҳақидаги мақола риштонлик пахта устасини ўйлантириб қўйган. Унинг қуйидаги хати ана шундан далolat беради.

Моло дувёнг бўлса-ю, уйда ноннинг бўлмаса, Кенг жаҳонни айлатай. Душвор қўшинга тор нон. Ҳа Ҳақийи тоиб айтайдиган, сўз дурдоналари ичидан таялаб-таялаб, териб олинган. Агарда уй тўла олтиннинг бўлса-ю ноннинг бўлмасдан болаларнинг «нон» — деган йиғлаб турсалар, дувё қўшинга қоронғидир. У олтинлар эса қўшинга занглаган темирчалик ҳам кўринмайди, менамча.

Мен сарлавҳага «Нон — муқаддас» — деб ном қўйдим. Билмадим, бу тўғрими-кан ёки хатомими. Бунинг аниқ айтолмайман. Ўзим деҳқон бўлганимдан унун ҳам сарлавҳани деҳқончасига ёздим.

Редакция «Нон — риқ-рўзи миз» рубрикаси остида мақолалар бериб, олижаноб иш қилди. Чунки бу муқоамада нон танқислигини ўз кўзлари билан кўрган, бошдан кечирган кишилар қатнашибди, очлик чоғлари одамларнинг тортидан азобу уқубатлари ҳикоя қилиб берилган. Бундай юрак сўзлари битилган мақолаларни ўқиб, ажаб эмаски, ҳозир фаровон турмушимизда тўқлиқ шўхлик қилувчи, олтин азобини тортмаган-ейишмишга зорикмай, яхши қийин-у, машаити ўйлайдиган айрим бешошлар исрофга келинса, тўй-томошаларга бошчилик қилган айрим кўр-намаклар исрофгарчиликка чек қўйишса.

Бир кунни донодан: «Сиз нимадан кўпроқ кўрасиз?» — деса, «Сербияликдан» деган экан. Ундан бунинг босини сўраганда «Сербиялик оқибагида юз берган исрофгарчиликдан кўрамани, у қимматчиликка сабаб бўлур», деган экан. Ҳа, ҳозир сербчилик, ҳаммамиз бундай фаровонлигини қадрга етиб, исрофгарчиликка йўл қўймаслигимиз, бирон бурда нонни исроф қилмаслигимиз, исроф қилувчиларга бешақ-қат кураш олиб боришимиз зарур. Мақтабларда, бригадаларда, ойдада табарруқ нонимиз ҳақида тинимсиз тушунтириш олиб боришимиз, ёшларга бу нонни бино қилгуча деҳқоннинг қанчадан-қанча ачиқ тер туққанини тушунтиришимиз лозим.

Айрим одамлар билан гаплашсанг, ҳозир меҳр-оқибат жуда яхши дейишади. Тўғри, меҳр-оқибат жуда ҳам яхши. Бунинг асосий сабаби тўқчиликдир. Шундай экан ун кўз қорачиқдек асрайди. Азиятлар! Бизнинг давримиздаги тўқ, фаровон ҳаёт кишилик жамиятида ҳеч қачон бўлмаган эмас. Бу осуда на фаровон ҳаётнинг сабаб-чиси улур Ленин партиясидир. Партия — тинчлик, озоодлик, тўқчилик ва фаровонлик тўққондир. Биз абадул-абад шонли Ленин партиясидан мунозардорим.

Р. ҚУЛДОШЕВ,

Риштон районидagi «Риштон» совхозининг 2-бригадаси бошлиғи.

ТИЛ ЗАҲРИ ЁМОН

«Ёмон сўз дил келмири» сарлавҳали мақолани ўқиб, ҳаёжонланиб кетдим. Назира опа ва унинг умр йўлдошининг бир-бирига бўлган муҳаббатни кишилар ҳурмати қозонса, Хайдарнинг онасини арзимаган нарсасидан қийиқ топиб жанжал чиқариши, қўшинининг ширин турмушини заҳарлаши шунчалик киши газабини қўзғатади. Менга мақола қаттиқ таъсир қилди. Ниҳоят ҳаёжонимни, фикр ва мулоҳазаларимни газетхон ўртоқлар билан фикрлаштириш журъди қилиб, қўлимга қалам олдим.

Менинг касбим — шифокор. Болалар врачиман. Айниқса, беш шифокорлар учун сўз кучи янхотда қимматли. Тан жароҳати жарроҳ тўғи билан, ёки дори-дармон билан тўзалса, тил жароҳати на жарроҳ тўғи, на дори-дармон таъсир қилмай. Шунинг учун донодан: «Нимадан ахтир бўлиш керак, — деб сўраса, — тилдан» — деб жавоб берган экан.

Дарҳақиқат, Хайдарнинг

Х. МУХТОВ,
Андижон область Олтин-қўл райони.

ТҲЙЛАРИМИЗ ИХЧАМ БЎЛСИН

Хурматли редакция! «Инсон инсондай яшаса» (10 сентябрь) сарлавҳали мақолани тўққинлашиб ўқиб, маҳалламизда бўлиб ўтган чарларни қозонга туширдим.

Республикада хизмат кўрсатган пахтакор, колхоз райони Абдукарим Мўминов «Инсон инсондай яшаса» мақола-сида тўй ўтказаман деб соҳага шўхрат орақидан қуваган, шу асосда катта исрофгарчиликларга йўл қўйиб, қарога ботган баъзи оила бошлиқларининг ҳақ-ҳара-катлари олди таҳлил қилинган ва бунга маълумотлардан қутулиш тадбирлари белгилаб берилган. Ундаги жовли мулоҳазалар, одамийлик ҳақидаги, оила ўрнатишга доир тавсияномалар гоят қимматли.

Муаллифнинг ЗАГСдан ўтиш маросимини тартибга солиш, кўе-кели ва қариндош-уруғларга тақдим қилинган саримол, гарнитур ва бошқа йўл-руслор қилганлари учун қилинадиган харажатларни оқилона даражага келтириш, қичлик ва базм ўтказишни тўхлатиш, шунингдек махсус таъдир қўйиш бекор қилиш билан боғланган ва бошқа ҳаражатларни қаматтириш ҳақидаги фикрлари тўғри ва қўнчилик томондан маъқулла-ниб келинаётган мулоҳазалардир. Айниқса, тўй харажатларининг ўрта ҳисоб билан 1000 сўмгача ва яна қаматтириш таърибаси ияратли ва қичқарилди.

Баъзи жойларда агар чарлар ҳам тўйларга қўшса 3 кун эмас, тўрт кун сарфланади. Мен маҳалламизда бўлган бир чарларнинг гувоҳи бўлдим. Бу маросим ҳам қиз узатиш тўйидан кам бўлмади. Меҳмонларга таомлар орасида моҳора, палов, то-

ган. Чунки турмуш ўртоғини шу мақолани ўқиб, ўз аксини кўзгуда кўрганган сўз этиб, «Понукдек фарзандларим, гулдек хотиним бўла туриб нима иш қилиб юрибман» деб, тўғри йўлга тушиб олгани ҳеч гап эмас.

Фарзандларининг ҳақ-хўрмати, оғир бўлини. Мабо-до бурғала ачиқ қилиб, кўр-

УЗР СЎРАШИ АНИК

«Айтсамми ё айтмасам?» (31 октябрь) сарлавҳали мақолани ўқиб, биронинг бахтига чанг солган аёл нафратимни уйғотди.

Хурматли Назокат опа, сиз «Ўшнинг айтсам қўшади, овулга айтсам ошди» қабил-ида иш тутиб тўғри қилмасиз. Бундай пайтларда етти ўлчаб бир кесилмаса, гишт қилинган қўшини ҳеч қанга эмас. Шунинг учун юрагин-ғиздаги дардингизни газет-хонлар ҳўқмига ҳавола қилганингиз аниқ муддао бўл-

ган. Чунки турмуш ўртоғини шу мақолани ўқиб, ўз аксини кўзгуда кўрганган сўз этиб, «Понукдек фарзандларим, гулдек хотиним бўла туриб нима иш қилиб юрибман» деб, тўғри йўлга тушиб олгани ҳеч гап эмас.

Фарзандларининг ҳақ-хўрмати, оғир бўлини. Мабо-до бурғала ачиқ қилиб, кўр-

«Панадаги айбдор» сарлавҳали мақола (24 сентябрь) газетхонлар ўрта-сида катта қизиқиш уйғотди. Материал юзасидан редакция қўлаб хатлар оляпти. Шулардан айримларини эътиборингизга ҳавола қиламиз.

ҲОТАМТОЙЛИК КИМ ҲИСОБИГА?

Мақола автори жуда муҳим, ҳаётини зарур гапларни юрадан тўлиб-тошиб та-пиради.

Мен савдо ходими эмасман. Аммо партия ташкилотлари кўрсатмасига амал қилиб, жамоатчилик асосида савдо-сотиқ ишларини текширишда гоҳо қатнашиб тураман. Шу сабабли бу соҳадаги иш-чинолардан анчагина хабардорман. Мен мақола асосини чуқур изтироб билан ошқора айтган мулоҳазаларига юз фойз қўшиб тураман. Шу нарса таҳсинга сазоворки, у ўз ишдаги камчиликларини ҳамда софий, қалол савдо ходимларининг жиноят сари тортаётган сабабларини виждондан баён қилди. Унинг «калти» қар-даллигини суд, прокуратура ва ички ишлар ходимларига очин-равшан кўрсатиш қўйиб-ди. Бу мақола билан таниш-ган киши савдо ходимлари орасида ҳам инсоний, аяқ-донли, қалол, пок ўртоқлар-ни қўлинича яна бир нарра ниҳон ҳосил қалади.

Мақола автори панадаги айбдорларга ҳам боққан ба-ло борми, деб ҳақли — савол қўйган. Ҳа! Партиямиз XXVI съезида техникўрлик, порахўрлик, чайқовчилик, меҳнатсиз даромад қилади-

ганларга, социалистик мулк-ка кўз олайтирилларга олиб борадиган ҳар қандай йўл-ларни маҳкам беркитиб таш-лаш керак дейилган.

Очилиши айтиш керак, бу кўрсатма ҳамма ерда қони-қарли бажарилмоқда деб айт-тиш қийин. Шу борада биз, жамоатчи назоратчиларнинг ҳам камчиликлари йўқ. Менда гоҳо юз-хотирани қилинса, гоҳо айрим нафс балосига ғирйорат бўлганлар кели-шувчиликка ўтади. Айрим мансабдор шахслар эса бу-дай жиноятларга кескан чо-ра кўриш ўрнига, жиноятчи-га ҳомийлик қилади, унинг ёниги олишга уринад.

Мақола асосида инсоф, виждон бор эканини, камчи-ликлар ҳақида, савдо ходим-ларининг шарафини сақлаб-қолтиш ҳақида чуқур қайгу-риб ёзибди. Бу ҳақда унинг касбдошлари бирон фикр айт-тишар. Биз газетхонлар умид қиламизки, сўк виждонли, ҳалол савдо ходимла-ри мақола юзасидан ўз фикр-ларини редакцияга йўлла-шар.

Хурматли редакция! Мен «Панадаги айбдор» мақола-сини ўқиганимда бир воқеа-ни эсладим. Зарурут юзаси-дан телефон қилиб олгани таниш магазинга кирсам, му-

дир телефонни уздириб қўй-ганини айтди. Сабабини сў-расам — «Сабаби идорага бирон меҳмон келса дарров менга телефон қилишади. Меҳмонни кутиш баянда-у, мақомини улар олади. Ахир ўзини тушунасиз, меҳмон кутишининг ўзи бўлавермай-ди, унинг сарфини қарздан олиб тўғрилайсан. Менда ҳам бош-чада бор юлчилик қилсан жағога тортиламиз» деб ҳасрат қилиб қолди. Мен ўша ўртоқнинг исмини айтмадим. Агар номин чиқу-дек бўлса, унинг қовуши тўғ-рилайди. Мен унга жабр қилган бўлман.

Сўзим охирида айтганим икки оғиз гапим, масала-ни шунки — панадаги айб-дор ва унинг соҳасига қўла-ри солувчиларнинг нафсига тўр солиш ва бошқаларни ҳижолатда қолдириб улар ҳисобига ўринсиз хотамто-йлик қилиб, қуда оши билан қудайини сийлашга чек қўй-иш зарур.

Бу масалада дарди ичи-дан чиқмай юрган баъзи сав-до ходимларининг ўзлари ҳам одамийлик қилиб жур-ят қилсалар яхши бўларди.

С. ҚАМБАРИДИНОВ,
Хўжабод район алоқа узелининг ишчиси.

ТАҚСИМОТ БИРДАЙ БЎЛСА

Савдо ходимларидан би-рон-бир нарса сўрагудек қи-ясангиз, салом ўрнига «шан-ка»ни айтиб пештахта ости-ни кўрсатади. Бу ибора жо-нга тегиб, қачон чек қўйлар-кан деб юрган пайтда «Па-надаги айбдор» мақола-сининг ички аниқ муддао бўлди. Ахир яхши моллар байио ва селъо складида, олиб-сотарлар қўлида. Рай-онлардан олинадиган мате-риаллар ва махсулотлар «шанка»ли магазинларга чи-қишини мақола автори тўғри кўрсатган. Нар-

хнини ортиқ сотишдан қўчи-ган магазин мундирлари қай-си қишлоқда ишласа шу қишлоқ аҳолиси ҳеч нарса ололмайди. Ўқитим ўша ма-газинга бериладиган моллар тўғри чайқов бозорига чи-қарилганлиги аниқ кетар. Шу-нинг учун ҳам баъзи мага-зинларда молларнинг ту-ри кўп, сотувчиси-нинг қўли-қўлига теги-майди. Бошқаси эса иш-ийишди. Демак, буниси «шанка»ли ёмон кўради. Ба-зада ишловчилар эса уни ё-

тирмайди. Натижада ўша ер-ликлар ҳеч нарса ололмай-ди. Масалан, колхоз хў-жалик моллари магазини-зга чинни коса, чинни чой-нак келганини эслай олма-йман, Аммо Марғилон бозо-рига борсангиз чайқовчилар қўлида янги ёниб турган чинни асбоблар, шой-ат-ластарни кўрасиз. Бу мол-лар наердан чиқти. Ана шуниси қизиқ.

Август ойлари эди. Кичик келинимга 10 донна чинни коса ва 5 та чойнак керак

Шунингдек, «Панадаги айбдор» сарлавҳали мақола юзасидан Наманган область Норин районидан С. Сало-ҳидинов, ҚҚАССР Амудар-ё районида Х. Отамуродов, Андижон область Валиқў-районидан Т. Мамажонов, Қашқадарь область Қосон районида Н. Холимуллоев, Тошкент область Коммуни-стик районида Валиқўли ўр-тоқлар «шанка» сўзи фақат базалардагина эмас, балки магазин сотувчилари ўртаси-да ҳам юқумли иллатга ай-

ланаётганлиги, бу иллатнинг олдини олишининг чора-тад-бирларини кўриш тўғрисида фикр юритадилар.

Қардош Тожикистон ССР, Қирғизистон ССРнинг Кони-бодом, Исфара шаҳарлари-дан, Ўш шаҳри, Бозорқў-рон районида ҳам айрим ўр-тоқлар ушбу мақола юзаси-дан ўз мулоҳазаларини бил-дирилган. Улар мабуотда савдоларни қўлга кўрмас юлчиларга қарши кураши-ни янчил давом эттириш ке-раклигини таъкидлаганлар.

Ҳар гектардан олинадиган пахта ҳосили эса 14 про-центдан 20 процентгача қў-ланади.

Мамлакатимиз пахтакор-лари бу техника эквин агро-техникасини мукамаллашти-риб, ылғор таърибга ва-фан ютуқларини жорий қи-либ, сунъий суғоришда ке-нг йўлга қўйиш йўли билан йил сайин мўл ҳосил етиштириб келмоқдалар. Об-ҳаво нуку-лай келган, сув танқислиги го-ят кескин юз берган йил-ларда ҳам пахтадан мўл хо-сил етиштирилмоқда. Сув ре-жимини ўрганиш, пахтачи-лик экономикасига муҳим таъсир кўрсатади.

К. Курочкиннинг мақола-си жуда ақтуд бўлиб, бу муаммолар диққат билан ўр-ганишга лойиқдир. Респу-блика Қишлоқ хўжалик мини-стрини. Сув хўжалиги ва мелiorация министрлидари ҳамда илмий тадқиқот ин-ститутлари бу соҳадан изла-нишларни давом эттиришма-ри керак.

В. КУЛИКОВ,
Социалистик Меҳнат Қа-рамон, Ўзбекистон ССР-да хизмат кўрсатган эконо-мист.

Т. Жабборов фотоси.

